

Maatalouden tuki- ja
valvontajärjestelmien
yksinkertaistamista käsittelevän
työryhmän väliraportti

Helsinki 2008

Maatalouden tuki- ja
valvontajärjestelmien
yksinkertaistamista käsittelevän
työryhmän väliraportti

Helsinki 2008

Maa- ja metsätalousministeriölle

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 29.2.2008 työryhmän käsittelemään maatalouden tuki- ja valvontajärjestelmän yksinkertaistamista selvitysmies Kaj Suomelan esittämien suositusten toteuttamiseksi.

Työryhmän tuli tehdä esitykset selvitysmies Suomelan raportissaan esille tuomien epäkoh- tien korjaamiseksi ja tuki- ja valvontajärjestelmien kehittämiseksi. Lisäksi työryhmän tuli tehdä esityksiin ja kehittämissuunnitelmaan liittyvä rahoituslaskelma ja -suunnitelma. Selvi- tyksessä tuli ottaa huomioon viljelijätukien hallinnoinnin kehittämisvaihtoehtoja selvittävän työryhmän (asettamispäätös MMM005:00/2008) ehdotukset kuntien ja valtion yhdessä hoitamien tehtävien osalta. Vuonna 2009 toteutettavaksi tarkoitetut muutokset tuli esittää syyskuun 2008 alkuun mennessä. Työryhmän tulee saada työnsä valmiiksi 31 päivään joulukuuta 2008 mennessä.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimitettiin kansliapäällikkö Jarmo Vaittinen maa- ja metsäta- lousministeriöstä ja jäseniksi budjettineuvos Kati Suihkonen valtiovarainministeriöstä, neu- votteleva virkamies Juha Palonen maa- ja metsätalousministeriöstä, ylijohtaja Leena Ten- hola ja osaston johtaja Tommi Kämpe Maaseutuvirastosta, tarkastaja Johanna Honkanen Pohjois-Pohjanmaan työvoima- ja elinkeinokeskuksesta, erikoissuunnittelija Jussi Tuumi maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta, maaseutuasiamies Ulla Nummila Maaseudun Kehittäjät ry:stä, asiantuntija Leena Ala-Orvola ja tutkuspäällikkö Johan Åberg Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:stä sekä toiminnanjohtaja Tage Ginström Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC:stä. Asiantuntija Jussi Tuumin jäätyä virkavapaalle 1.6.2008 lukien hänen tilalleen työryhmän jäseneksi tuli suun- nittelija Kimmo Perttilä maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta. Työryh- män sihteereiksi nimettiin vanhempi hallitussihteeri Katri Valjakka maa- ja metsätalousmi- nisteriöstä ja lakimies Anni Mäkinen Maaseutuvirastosta.

Asettamispäätöksen mukaan työryhmän tuli työnsä aikana kuulla Ahvenanmaan maa- kunnan edustajaa, Elintarviketurvallisuusvirastoa ja Paliskuntain yhdistystä sekä tarpeen mukaan muiden sidosryhmien edustajaa. Työryhmässä ovat olleet asiantuntijoina kuulta- vina t.f. byråchef Sölve Högman Ahvenanmaan maakunnan hallituksesta, osaston johtaja Olli-Pekka Peltomäki Maaseutuvirastosta, ylitarkastaja Matleena Haapa, eläinlääkintötar- kastaja Riikka-Elina Lahdenperä ja ylitarkastaja, jaostopäällikkö Beata Meinander Elintar- viketurvallisuusvirastosta, toiminnanjohtaja Pertti Viik ja porotalousneuvoja Mika Kavakka Paliskuntain yhdistyksestä, puheenjohtaja Klemetti Näkkäljärvi Saamelaiskäräjistä sekä kehityspäällikkö Ari Enroth ProAgria Maaseutukeskusten Liitosta.

Lisäksi työryhmässä ovat olleet asiantuntijoina kuultavina apulaisosastopäällikkö Riitta Heinonen, eläinlääkintöneuvos Pirkko Skutnabb, ylitarkastaja Marita Aalto sekä ylitarkasta- ja Tero Tolonen maa- ja metsätalousministeriön elintarvike- ja terveysosastolta. Työryhmä on pitänyt kuusi kokousta ennen väliraportin luovuttamista.

Työryhmä on käsitellyt toimeksiantonsa mukaisesti kevään ja kesän 2008 aikana tarkem- min niitä selvitysmies Suomelan tekemiä ehdotuksia, joiden toteuttamistoimenpiteisiin on jo ryhdytty tai joiden toteuttamistoimenpiteisiin ryhdytään vuosien 2008 tai 2009 aikana.

Edellä mainittuja selvitysmies Suomelan ehdotuksia ovat sähköinen tukihaku ja siihen liittyvät neuvontapalvelut, hakuoppaan ja tukihakemuslomakkeiden kehittäminen, eri maataloushallinnon rekistereiden yhteiskäyttö, valvontojen ja valvontapöytäkirjojen kehittäminen sekä eräät tilusjärjestelyihin, karttapalveluun ja sähköisen lainsäädännön saatavuuteen liittyvät kysymykset. Työryhmä pitää erityisen tärkeänä asiana sähköiseen asiointiin – erityisesti sähköiseen tukihakuun – liittyviä kehittämistoimenpiteitä.

Työryhmän väliraportissa ei käsitellä sellaisia selvitysmies Suomelan ehdotuksia, joiden toteuttamiseen tai toteuttamismahdollisuuksiin liittyvät kysymykset ovat vielä tässä vaiheessa ratkaisematta, vaikka ehdotusten toteuttaminen olisikin jo aloitettu. Työryhmä käsittelee syksyn 2008 aikana ne selvitysmies Suomelan ehdotukset, joita ei voida toteuttaa vielä vuonna 2009, sekä jatkaa selvitysmies Suomelan ehdotusten tarkempaa käsittelyä myös niiltä osin kuin tehtyjä toimenpiteitä on kuvattu väliraportissa. Työryhmän loppuraportissa käsitellään kootusti kaikki selvitysmies Suomelan ehdotukset.

Työryhmä luovuttaa kunnioittaen väliraporttinsa maa- ja metsätalousministeriölle.

Helsingissä 29 päivänä elokuuta 2008

Jarmo Vaittinen

Kati Suihkonen

Juha Palonen

Leena Tenhola

Tommi Kämpe

Johanna Honkanen

Kimmo Perttälä

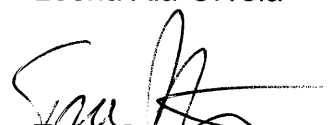
Ulla Nummila

Leena Ala-Orvola

Johan Åberg

Tage Ginström

Katri Valjakka

Anni Mäkinen

Sisällysluettelo

1. Yleistä	1
2. Vuonna 2008 toteutetut sekä vuosina 2008 ja 2009 toteutettavat toimenpiteet	1
2.1. Sähköinen tukihaku	1
2.2. Hakuopas ja tukihakemuslomakkeet	3
2.3. Valvontapöytäkirja ja valvonta	4
2.4. Rekisterit ja tietojen yhteiskäyttö	6
2.5. Tilusjärjestelyt, karttapalvelu ja sähköinen lainsäädäntö	7
2.5.1 Valtakunnalliset tilusjärjestelyt	7
2.5.2. Karttapalvelu	8
2.5.3. Lainsäädännön sähköinen asiointi	8

1. Yleistä

Maatalouden tuki- ja valvontajärjestelmän yksinkertaistamista selvitysmies Kaj Suomelan esittämien suositusten toteuttamiseksi selvittävä työryhmä on työnsä alkuvaiheessa keväällä ja kesällä 2008 käsitellyt erityisesti niitä selvitysmiehen ehdotuksia, joiden toteuttamiseksi on jo tehty toimenpiteitä vuonna 2008 tai joiden toteuttamiseksi tehdään toimenpiteitä vuosina 2008 tai 2009. Työryhmä on päätenyt kuvaamaan väliraportissaan edellä mainittuja toimenpiteitä. Työryhmä on kuullut eri tahoja edustavien asiantuntijoiden näkemyksiä tuki- ja valvontajärjestelmistä ja niiden yksinkertaistamisesta.

Työryhmä pitää erityisen tärkeänä sähköiseen asiointiin – erityisesti sähköiseen tukihakuun – liittyviä kehittämistoimenpiteitä. Muita työryhmän väliraportissa käsittelemiä kysymyksiä ovat hakuoppaan ja tukihakemuslomakkeiden kehittäminen, eri maataloushallinnon rekistereiden yhteiskäyttö, valvonnan ja valvontapöytäkirjojen kehittäminen sekä tilusjärjestelyihin, karttapalveluun ja sähköisen lainsäädännön saatavuuteen liittyvät kysymykset. Näiden kysymysten tarkempaa käsittelyä jatketaan syksyllä 2008.

Väliraporttiin ei sisälly niitä työryhmän käsittelemiä selvitysmies Suomelan ehdotuksia, joiden toteuttamiseen tai toteuttamismahdollisuuksiin liittyvät kysymykset ovat vielä tässä vaiheessa ratkaisematta tai joiden toteutus siirtyy myöhemmäksi kuin vuodelle 2009.

Työryhmä ei ole vielä käsitellyt selvitysmies Suomelan ehdotusta maataloussihteerien työn kehittämisestä, koska tätä ehdotusta käsitellään samanaikaisesti myös toisessa maa- ja metsätalousministeriön asettamassa työryhmässä, jonka tehtävänä on selvittää viljelijätukien hallinnoinnin kehittämismuutoksia. Mainitun työryhmän puheenjohtajana toimii valtiosihteeri Jouni Lind ja työryhmä on luovuttanut 12 päivänä kesäkuuta 2008 maa- ja metsätalousministeriölle väliraporttinsa "Viljelijätukien kehittämismuutoksia selvittäneen työryhmän väliraportti" (maa- ja metsätalousministeriön julkaisusarja, työryhmämuistio mmm 2008:4).

2. Vuonna 2008 toteutetut sekä vuosina 2008 ja 2009 toteutettavat toimenpiteet

2.1. Sähköinen tukihaku

Selvitysmies Suomelan raportissa todetaan, että useimmissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa on mahdollisuus sähköiseen hakuun. Suomessa sähköinen haku ei ole mahdollista sonnipalkkiota lukuun ottamatta. Raportin mukaan sähköistämällä tukihaku vapautuu suuri määrä työaikaa hakemusten vastaanotosta ja tietojen tallentamisesta, koska sähköisessä muodossa toimitettavia hakemuksia ei tarvitse tallentaa erikseen tietojärjestelmään. Raportin mukaan sähköinen tukihalu ei tule kuitenkaan poistamaan perinteistä tukihakulomaketta, vaikka tekniikan kehitys tämän mahdollistaisikin. Viljelijöiden kannalta sähköinen tukihaku tarkoituksenmukaisesti toteutettuna helpottaa huomattavasti hakemuksen täyttämistä. Selvitysmies Suomela ehdottaa raportissaan, että maa- ja metsätalousministeriö valmistelisi sähköiseen hakuun liittyvän lainsäädännön ja että Maaseutuvirasto valmistelisi materiaalin ja vastaisi työvoima- ja elinkeinokeskusten kouluttamisesta. Ehdotuksen mu-

kaan sähköisen tukihaun sovelluksista ja hallinnoinnista vastaisivat Maaseutuvirasto sekä maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. Lisäksi selvitysmiehen raportissa on laadittu yksi mahdollinen kuvaus Suomessa järjestettävästä sähköisestä hakuprosessista.

Selvitysmiehen raportin mukaan sähköiseen asiointiin siirtyminen edellyttää tukipalvelujen keskittämistä "Help Desk" -tyyppiseen palveluun. Selvitysmies Suomela ehdottaa raportissaan, että sähköisen asioinnin suunnittelun yhteydessä huomioidaan ja resurssoidaan "Help Desk" -toiminto

Maaseutuvirasto ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus toteuttivat keväällä 2008 maataloustukien sähköisen tukihaun pilottihankkeen, johon osallistui 14 kuntaa kolmen työvoima- ja elinkeinokeskuksen alueelta. Pilottihankkeen toteuttaminen aloitettiin syksyllä 2007. Pilottihankkeen aikana 256 tilaa palautti sähköisesti noin tuhat tukihakemuslomaketta. Pilottihankkeen tarkoituksena oli saada kokemuksia teknologiasta ja sähköisestä hakuprosessista sekä kartoittaa käyttäjien kokemuksia. Pilottihankkeessa tuenhakijat kirjautuivat viljelijätietojen selainpalvelun (VIPU) käyttäjätunnuksilla tietojärjestelmään. Pilottihankkeessa oli mahdollista palauttaa sähköisesti lomakkeet 101A (maatilalomake), 101B (tukihakemus), 102A (peruslohkolomake) ja 102B (kasvulohkolomake). Pilottihankkeeseen valittiin sähköisesti palautettaviksi tukihakemuslomakkeiksi ne tuenhakijoiden yleisimmin jättämät tukihakemuslomakkeet, jotka oli mahdollista hankkeen aikataulun puitteissa muuntaa sähköiseen muotoon. Tavanomainen viljatila, jonka tilanne ei ole juuri edellisvuodesta muuttunut, jättää päätukihauksessa juuri nämä neljä lomaketta.

Pilottihankkeeseen osallistuneilta viljelijöiltä ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisilta kysyttiin palautekyselyllä maataloustukien sähköisen tukihaun käyttökokemuksia ja kehitysehdotuksia. Vastauksia saatiin yhteensä 163 kappaletta. Saadun palautteen perustella sekä viljelijöiden että kuntien maaseutuviranomaisten kokemukset sähköisestä tukihauksista olivat myönteisiä. Viljelijät kokivat palvelusta saatavan hyödyn olevan kouluarvosanojen keskiarvolla laskettuna 8,8 ja he arvioivat palvelun kokonaisuutena olevan kouluarvosanojen keskiarvolla laskettuna 8,7. Saadun palautteen perusteella viljelijät pitivät sähköistä asiointia nykyaikaisena. Lisäksi viljelijät pitivät sähköistä tukihakua edistysaskeleena palvelujen parantamiseksi ja yksinkertaistamiseksi. Myös kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset olivat saadun palautteen perusteella tyytyväisiä pilottihankkeeseen. Sähköinen tukihaku tuo uusia mahdollisuuksia kehittää kuntien prosesseja eikä sitä koettu uhaksi kuntien roolille.

Sähköinen tukihaku ei sinänsä yksinkertaista maataloustukijärjestelmää, jos tukijärjestelmien sisältö ja tukiehdot muuten pysyvät muuttumattomina, mutta sen käyttöönotto palvelee useita tavoitteita. Asiakaspalvelua voidaan parantaa, kun tukihakemus on mahdollista jättää myös virka-ajan ulkopuolella. Tietotekniikan käyttöön tottuneet viljelijät kokevat sähköisen tukihaun luontevaksi tavaksi toimia. Pitkällä tähtäimellä sähköinen tukihaku helpottaa sekä viljelijöiden että viranomaisten työtä. Sähköisestä tukihauksista tulee kustannussäästöjä viljelijöille ja paikallisviranomaisille, koska työmäärä ja byrokratia vähenevät. Toisaalta sähköinen tukihaku lisää keskushallinnon kuluja. Sähköinen asiointi parantaa myös tukihaun luotettavuutta, koska se poistaa mahdolliset hakemuksen tallennusvaiheessa tapahtuvat virheet.

Tavoitteena on, että sähköinen tukihaku laajennetaan koskemaan koko Manner-Suomea vuonna 2009. Sähköisesti voitaisiin palauttaa vastaavat tukihakemuslomakkeet kuin vuonna 2008 toteutetussa pilottihankkeessa. Jos päätökset vuoden 2009 tukijärjestelmien rakenteesta ja tärkeimmistä tukiehdoista tehtäisiin lokakuussa 2008, voitaisiin atk-määrittelyt

ja tukihakemuslomakkeet saada valmiiksi joulukuun 2008 aikana. Vuoden 2009 alussa toteutettaisiin tarvittavat muutokset tietojärjestelmiin ja tietojärjestelmäsovelluksen testaus aloitettaisiin maaliskuussa 2009. Sähköisen tukihaun tietojärjestelmäsovellus olisi tällöin rakennettu ja viljelijöiden käytössä huhtikuun 2009 alussa. Ennen sähköisen tukihaun avaamista tulee myös tehdä päätös siitä, miten tuenhakijoiden neuvontapalvelut toteutetaan.

Siihen, että sähköinen tukihaku voidaan ottaa käyttöön vuonna 2009 koko Manner-Suomessa, liittyy joitain epävarmuus- ja riskitekijöitä. Laajentamisen onnistumisen edellytyksenä on

Laajentamisen edellytyksenä on, että poliittisia ratkaisuja voidaan linjata luotettavasti tarvittavassa laajuudessa jo lokakuussa 2008. Sähköisen tukihaun onnistumisen kannalta on välttämätöntä, että tuolloin tiedetään kevään 2009 hakulomakkeiden tietosisältö ja kasvi-luettelon kasvukoodit. Tällöin olisi aikataulullisesti mahdollista siirtää nämä tiedot sähköiseen lomakepohjaan ja informoida viljelyohjelmien laatijoita. Päätökset eri tukimuotojen tukitasoista ja tukimääristä voidaan tehdä myöhemminkin, koska nämä eivät vaikuta tietojärjestelmän rakentamiseen eivätkä aiheuta tietojärjestelmärakenteen muutostarvetta. Jos sähköisen asioinnin palvelutasoa halutaan nostaa ja mahdollistaa se, että viljelijät voivat laskea tukihakemuksen perusteella maksettavan tuen määrän jo tukihakemusta tehdessään, myös tukijärjestelmän rakennetta ja tukiehtoja koskevat ratkaisut on tehtävä loka-kuussa 2008.

Vuoden 2009 osalta aikataulullisesti epävarmuutta aiheuttaa ensinnäkin, että Suomen ja komission väliset neuvottelut pohjoisen Suomen kansallisista tuista ovat kesken. Tukivuonna 2009 myönnettävien pohjoisen Suomen kansallisten tukien tukimuodot ja -ehdot ratkeavat vasta neuvottelutuloksen selvittyä. Lisäksi Euroopan unionissa on kesken Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan välitarkastelu (ns. terveystarkastus), jonka osalta neuvoston asetus saataneen aikaisintaan joulukuussa 2009. Vaikka tämän ns. terveystarkastuksen aiheuttamista muutoksista pääosa kohdistuu vuodelle 2010, sillä saattaa olla vaikutusta myös vuonna 2009 maksettaviin maataloustukiin. Myös kansallisia tukia koskevat neuvottelut valtion ja tuottajajärjestöjen välillä tulisi saada vietyä loppuun rakenteellisen sisällön osalta edellisiä vuosia aiemmin.

2.2. Hakuopas ja tukihakemuslomakkeet

Selvitysmies Suomela ehdottaa raportissaan, että hakuoppaita ja tukihakemuslomakkeita tulisi kehittää entistä käyttäjäystävällisemmäksi ja yksinkertaisemmaksi. Hakuoppaiden osalta selvitysmies Suomela ehdottaa muun muassa, että hakuoppaiden sisällysluetteloa ja hakemistoa tulisi kehittää käyttäjäystävällisemmäksi, muutokset tulisi merkitä selkeämmin sekä että täyttöohjeen sisältöä tulisi selkeyttää ja lisätä siihen esimerkkejä. Lisäksi selvitysmies ehdottaa selkeämmän kalenterin lisäämistä hakuoppaaseen eri tukimuotojen hakuajankohdille. Tukihakemuslomakkeiden osalta selvitysmies Suomela ehdottaa muun muassa, että kevään tukihakemuslomakkeet tulisi postittaa yhtenä postilähetyksenä ja että tilastoja ja lajiketietoa varten kerättävä informaatio tulisi olla selvästi erillään.

Sekä hakuopasta että tukihakemuslomakkeita on kehitetty tukivuodelle 2008. Vuoden 2008 hakuopasta on selkeytetty aiempien vuosien hakuoppaisiin verrattuna. Vuoden 2008 hakuoppaassa tuodaan selkeästi esille kutakin tukimuotoa käsittelevän luvun alussa ne

muutokset, joita kyseissä tukimuodossa on tapahtunut. Nämä muutokset sekä uudet asiat on painettu luvun alkuun eriväriselle pohjalle kuin muu hakuopas, jolloin ne erottuvat helposti. Lisäksi hakuoppaaseen on lisätty muun muassa yhteenvetotaulukko kansallisista kotieläintuista vuonna 2008.

Vuonna 2008 tukihakemuslomakkeista on poistettu sellaisia tietoja, jotka olivat epäolennaisia tai joita kysytään jo muussa yhteydessä. Lisäksi vuonna 2008 pyrittiin vähentämään tukihakemuslomakkeiden määrää ja eräiden lomakkeiden, kuten 101D (maatilan osalliset 2008) ja 103A (tukioikeuslomake 2008), osalta luovuttiin lomakkeiden vuosittaisesta palauttamisesta.

Vuonna 2008 hakuoppaan, täyttöohjeen ja tukihakemuslomakkeiden postilähetyksiä vähennettiin siten, että ne lähetettiin tuenhakijoille pääsääntöisesti kahdessa erässä; ensimmäisessä lähetyksessä esitetyt lomakkeet ja toisessa lähetyksessä hakuoppaat sekä ei-esitetyt lomakkeet. Näiden päälähetysten lisäksi lähetettiin kolme erillistä lähetystä, mutta ei kaikille tuenhakijoille. Erillislähetykset koskivat vuonna 2008 annettavia uusia ympäristötuki- ja luonnonhaittakorvausitoumuksia sekä tukialueilla A ja B vuonna 2008 haettavia Etelä-Suomen erikoiskasvitukea ja kotieläintilojen hehtaaritukea.

Vuonna 2009 hakuopasta, täyttöohjetta ja tukihakemuslomakkeita on tarkoitus edelleen kehittää ja selkeyttää niiden sisältöä. Vuonna 2009 pääpaino on kuitenkin sähköisen tukihakemusten kehittämisessä ja järjestämisessä, mikä vaikuttaa hakuoppaiden ja tukihakemuslomakkeiden kehittämiseen käytettävissä oleviin resursseihin. Jos poliittiset ratkaisut vuoden 2009 tukijärjestelmien rakenteesta ja tärkeimmistä tukiehdoista tehtäisiin aikaisempia vuosia aiemmin, vuoden 2009 hakuoppaan, täyttöohjeen ja tukihakemuslomakkeiden valmistelua olisi mahdollista aikaistaa vuonna 2008 siten, että ne saataisiin valmiiksi jo kuluvan vuoden aikana. Tällöin Maaseutuvirastolla olisi paremmat mahdollisuudet keskittää postilähetyksiä sekä panostaa entistä enemmän hakuoppaan ja täyttöohjeen käyttäjäystävällisyyteen ja luettavuuteen. Valmistelun aikaistaminen vähentäisi myös hakuohjeiden ja tukihakemuslomakkeiden virhemahdollisuuksia sekä korjaussivujen tarvetta.

Vuonna 2009 pyritään lisäksi kehittämään kotieläintukien hakemista siten, että niitä koskevat ohjeet – kansalliset kotieläintuet ja Euroopan unionin eläinpalkkiot – yhdistetään yhdeksi postilähetykseksi. Lähetysajankohdan pitäisi olla tammikuun puoliväli 2009, koska ensimmäiset Euroopan unionin varoista rahoitettavat eläinpalkkiot haetaan jo helmikuussa 2009 ja viljelijöillä täytyy käytettävissä olla näitä koskevat tiedot riittävän ajoissa. Edellä mainitun tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että kansallisia kotieläintukia koskeva ratkaisu olisi tiedossa riittävän ajoissa vuonna 2008. Pidemmän aikavälin tavoitteena on molempien ohjeiden yhdistäminen.

2.3. Valvontapöytäkirja ja valvonta

Selvitysmies Suomela toteaa raportissaan, että valvonnan yhteydessä tehtävä pöytäkirja on liian pitkä ja että se sisältää paljon "turhaa" tietoa. Lisäksi raportin mukaan olennainen tieto ei välttämättä selviä valvontapöytäkirjasta ensi silmäyksellä. Selvitysmies Suomen raportissa ehdotetaan, että valvontapöytäkirjaa muokataan siten, että yhdellä sivulla ovat perustiedot ja lopputulokset sekä liitteenä se, mitä on tehty. Tällöin viljelijä näkisi kaiken hänelle tärkeän tiedon yhdellä silmäyksellä.

Valvontojen kehittämisen osalta selvitysmies Suomela toteaa raportissaan, että sähköisten järjestelmien ja ratkaisujen entistäkin laajempi ja tehokkaampi hyödyntäminen mahdollistaisi aikaisempaa tarkemman ja tehokkaamman valvonnan. Tällöin selvitysmies Suomelan mukaan olemassa olevan tiedon hyödyntäminen, muuttaminen ja uuden tiedon kerääminen sujuisi mutkattomasti jo paikan päällä suoritettavan valvonnan yhteydessä. Tämä selvitysmiehen raportissaan esittämä "yhden kosketuksen" -malli edellyttäisi, että jokaisella tarkastajalla olisi käytössään joko kämmenmikrot tai kannettavat tietokoneet. Selvitysmiehen näkemyksen mukaan säästöä syntyisi noin kymmenen henkilövuotta ja järjestelmä säästäisi niin hallinnon kuin viljelijänkin aikaa.

Valvontapöytäkirjaa on kehitetty vuonna 2008 siten, että valvontapöytäkirja on jaettu kahteen osaan. Valvontapöytäkirjan ensimmäinen osa koostuu tarkistuslistauksesta, jota tarkastajat käyttävät suorittaessaan maatilalla paikan päällä tehtävää valvontaa. Tarkistuslistaus sisältää kaikki ne tukiehdot, joiden täytyminen tulee tarkastaa tuensaajan maatilalla. Tarkastajat merkitsevät tarkistuslistaan tiedon kyseisten tukiehtojen noudattamisen tarkastamisesta sekä siitä, ovatko tukiehdot täyttyneet vai eivät. Tehdystä tarkistuslistauksesta selviää siten yksityiskohtaisesti valvonnassa tehdyt havainnot. Tarkistuslistaus täyttää myös komission vaatimuksen siitä, että tarkastuksesta pitää dokumentoida kaikki ne tukiehdot, joiden noudattamista on valvottu tarkastuksessa, vaikka ne olisivatkin täyttyneet. Tarkistuslistauksen lyhentäminen nykyisestä ei ole mahdollista, koska tarkistuslistauksen sisältö on muotoutunut komission tarkastuskäyntiensä yhteydessä esittämien kehittämis- tarpeiden perusteella.

Valvontapöytäkirjan toinen osa koostuu yhteenvedosta, joka sisältää ne valvonnan yhteydessä tarkastuslistaukseen merkityt seikat, jotka eivät ole täyttäneet tuensaannin edellytyksiä tai joissa on havaittu puutteita. Valvontapöytäkirjan toinen osa eli yhteenveto lähetetään tuensaajalle, jotta tämä saisi tiedon valvonnassa tehdyistä havainnoista. Sen sijaan valvontapöytäkirjan ensimmäistä osaa eli tarkistuslistausta ei lähetetä tuensaajalle automaattisesti, vaan kopio lähetetään pyydettyessä. Tarkastajat kysyvät kuitenkin paikalla tehtävän tarkastuksen aikana tuensaajalta tai tämän edustajalta muun muassa haluaako tämä tarkistuslistauksen toimitettavaksi itselleen.

Valvontapöytäkirjan kehittämisen tavoitteena on ollut valvontapöytäkirjan yksinkertaistaminen. Tarkoituksena on ollut, että viljelijä saisi helpommin tiedon niistä puutteista, jotka tarkastajat ovat havainneet paikan päällä tehdyssä valvonnassa. Vuonna 2008 tehdyn uudistuksen jälkeen valvontapöytäkirja on joidenkin sivujen pituinen kooste, josta valvonnan lopputulos käy helposti selville. Tuenhakija voi myös kirjata siihen oman näkemyksensä tehdystä tarkastuksesta.

Vuonna 2009 valvontapöytäkirjaa on tarkoitus kehittää edelleen vuonna 2009 käyttöön otettavan sähköisen valvonnan yhteydessä. Valvontapöytäkirjaa kehitettäessä otetaan huomioon muun muassa vuonna 2008 valvontapöytäkirjoista saatava palaute. Valvontapöytäkirjan edelleen kehittäminen edellyttää kuitenkin Maaseutuviraston henkilöstöresursien ja asiantuntemuksen säilymistä nykyisellä tasolla.

Valvontojen kehittämisen osalta voidaan todeta, että vuodesta 2009 lukien valvontaa on asteittain tarkoitettu tehostaa siten, että valvonnat suoritettaisiin mahdollisimman pitkälle valmiiksi jo maastossa. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että tarkastajien käytössä on kannettava tietokone, joka sisältää muun muassa sellaisen ohjelmiston, että paikan päällä suoritettua valvontaa tehdyt havainnot voidaan tallentaa suoraan sähköiseen muotoon. Tällöin tehtyjä havaintoja ei tarvitsisi kirjata ensin paperille ja tallentaa myöhemmin

tietojärjestelmään. Maastossa tehtävä valvontatyö edellyttää tietokoneelta erityisominaisuuksia, kuten säänkestävyyttä ja helposti mukana kannettavuutta. Lisäksi kannettavaan tietokoneeseen tulee voida yhdistää GPS -laite, jonka avulla pinta-alamittauksia voidaan tehdä paikan päällä.

Valtion vuoden 2009 talousarvioesitykseen sisältyy esitys 0,5 miljoonan euron määräraha-asta maastossa käyttökelpoisten kannettavien tietokoneiden ja sähköiseen tiedonsiirtoon sekä GPS -paikannukseen liittyvien välineiden hankintaan työvoima- ja elinkeinokeskusten käyttöön. Tällöin tarkistuslista voitaisiin ainakin osittain täyttää sähköisesti paikan päällä jo vuonna 2009. Edellä mainitun toteutuminen edellyttää uuden tietoteknisen järjestelmän rakentamista, minkä onnistumisen edellytyksenä taas on, että Maaseutuviraston ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen palveluksessa on riittävästi osaavaa henkilökuntaa tietojärjestelmän rakentamiseen ja uudistuksen toteuttamiseen. Tällaista osaamista ei ole mahdollista ostaa ulkopuolisilta palvelun tarjoajilta

2.4. Rekisterit ja tietojen yhteiskäyttö

Selvitysmies Suomelan raportissa todetaan, että hallinnolla on useita eri rekistereitä eri osa-alueille ja että ne sisältävät suuria määriä samoja tietoja, joita kerätään ja päivitetään jatkuvasti tietyin ajanjaksoin eri yhteyksissä. Selvitysmiehen raportin mukaan kyseisiä tietoja voisi kerätä esimerkiksi rekistereiden hallinnonvälisellä yhteiskäytöllä. Selvitysmies Suomela ehdottaa, että sähköistä järjestelmää kehitettäessä olisi otettava huomioon rekistereiden yhteiskäyttö.

Maatalous-, elintarvike- ja maaseutuelinkeinohallinnon tehtäviin liittyvistä rekistereistä säädetään 1 päivänä toukokuuta 2008 voimaan tullessa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008). Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmä muodostuu maatilojen omistajuuteen ja hallintaan liittyvistä rekistereistä, maatalouden tukemiseen, maaseudun kehittämisen tukemiseen sekä vienti- ja sisämarkkinatukiin liittyvistä asiakasrekistereistä, tukien maksuun ja valvontaan liittyvistä rekistereistä, eläinten tunnistamiseen ja jäljitettävyyteen liittyvistä rekistereistä sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin, elintarviketurvallisuuden ja kasvinterveyden varmistamiseen liittyvistä rekistereistä. Lain mukaan rekistereissä olevia julkisia tietoja voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti muulle viranomaisille tai viranomaistehtäviä hoitavalle taholle jos tämän luovutuksensaajan tehtävästä tai velvoitteesta on säädetty laissa, ja jos luovutus tapahtuu tätä tehtävää tai velvoitetta varten.

Rekistereiden yhteiskäyttö on yksi maatalous- ja elintarvikehallinnon tietohallintoyhteistyön (META) keskeisistä periaatteista. Rekistereiden yhteiskäyttö otetaan aina huomioon, kun tehdään tietojärjestelmäratkaisuja ja uudistetaan yksittäisiä järjestelmiä. Eri rekisterien ja niiden sisältämien tietojen yhteiskäytöstä voidaan mainita yhtenä esimerkkinä nautarekisterin tietojen käyttäminen tukihallinnossa. Nautojen kansallisten tukien ja Euroopan unionin varoista rahoitettujen tuotantopalkkioiden haku on järjestetty siten, että viljelijä ainoastaan ilmoittaa maataloustukihauksen yhteydessä hakevansa nautoille maksettavaa tukea. Tämän jälkeen hallinto hakee vuosittaisen tuenmaksun perusteena olevat eläinmäärät nautarekisteristä ja laskee tuen määrän nautarekisterin sisältämien tietojen perusteella. Näin ollen viljelijän ei tarvitse erikseen ilmoittaa tuen perusteena olevien nautojen lukumäärää maataloustukia hakiessaan. Myös Elintarviketurvallisuusvirasto ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus hyödyntävät työssään nautarekisteriä.

Maa- ja metsätalousministeriössä on valmisteilla eläinten tunnistamista, rekisteröintiä ja jäljittämistä koskeva erityislaki. Tätä koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa syysistuntokaudella 2008 ja lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2009 aikana. Uudessa laissa säädettäisiin muun muassa eläintietojärjestelmän rekistereistä.

Elintarviketurvallisuusviraston hallinnassa on tällä hetkellä kolme eläinrekisteriä; nautarekisteri, sikarekisteri sekä lammas- ja vuohirekisteri. Elintarviketurvallisuusvirastossa on aloitettu uuden yleisen eläinrekisterin perusmallin rakentaminen. Rekisterin ensimmäisiksi eläinlajeiksi otettiin lampaat ja vuohet. Eläinrekisterin rakentamistyö on vielä kesken, mutta sen pitäisi valmistua lampaiden ja vuohien osalta lokakuussa 2008. Uuteen yleiseen eläinrekisteriin on seuraavassa vaiheessa tarkoitus saada sisällytettyä sikoja koskeva rekisteri. Tämä saataneen toteutettua vuoden 2009 aikana. Uusi yleinen eläinrekisteri olisi koko maatalous- ja elintarvikehallinnon käytössä.

Maatalous- ja elintarvikehallinnon yhteisen asiakasrekisterin uudistamishanke on myös käynnissä. Tämä yksi keskitetty asiakasrekisteri palvelisi sekä Maaseutuviraston että Elintarviketurvallisuusviraston tietojärjestelmiä. Asiakasrekisteriin on tarkoitus rakentaa myös yhteys sekä väestörekisteriin että yritystietojärjestelmään. Tällöin esimerkiksi viljelijän väestörekisteriin tekemä osoitteenmuutos välittyisi automaattisesti myös Maaseutuviraston ja Elintarviketurvallisuusviraston rekisterijärjestelmiin.

2.5. Tilusjärjestelyt, karttapalvelu ja sähköinen lainsäädäntö

2.5.1 Valtakunnalliset tilusjärjestelyt

Selvitysmies Suomela toteaa raportissaan, että monilla tiloilla lohkojen määrä on kasvanut kymmeneen ja että tällaisilla tiloilla olisi suoritettava tilusjärjestelyjä työn ja byrokratian helpottamiseksi. Edelleen selvitysmiehen raportin mukaan valtakunnan eri puolilla meneillään olevissa tilusjärjestelyissä on ilmennyt joitakin ongelmakohtia. Selvitysmies toteaa raportissaan, että Maanmittaustoimiston ja työvoima- ja elinkeinokeskusten työnjakoa tulisi selkeyttää. Lisäksi viljelijälle tilusjärjestelyistä mahdollisesti aiheutuvat taloudelliset menetykset tulisi ottaa huomioon maatalouden tukijärjestelmiä kehitettäessä. Selvitysmiehen ehdotuksen mukaan tilusjärjestelyjä tulisi edelleen kehittää ja resursoida tarpeen mukaan.

Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelman mukaan tilusjärjestelyjä jatketaan koko maassa. Maa- ja metsätalousministeriössä onkin laadittu 31.12.2007 päivätty maa- ja metsätalousministeriön tilusjärjestelystrategia 2008–2013 (maa- ja metsätalousministeriön julkaisusarja, julkaisu 1/2008). Tilusjärjestelystrategian mukaan strategian yleiset linjaukset toimeenpannaan välittömästi ja maa- ja metsätalousministeriö suuntaa oman toimintansa näiden linjausten pohjalta. Tilusjärjestelystrategian mukaan konkreettisina toimenpiteinä valmistellaan muun muassa säädösmuutokset, joilla tilusjärjestelyjä koskevien tukipäätösten tekeminen siirretään Maanmittauslaitokselle ja suunnitellaan uusi päätösprosessi vuonna 2009. Lisäksi vuosina 2008 ja 2009 kehitetään ja otetaan käyttöön välineet tilusjärjestelyhankkeiden kokonaisvaltaisen hallinnan ja hyötyjen arvioinnin parantamiseksi.

Kun maataloustukijärjestelmiä uudistetaan, tilusjärjestelyjen vaikutusta peltolohkoihin tarkastellaan erikseen. Esimerkkinä jo tehdyistä uudistuksista voidaan mainita 9 päivänä huhtikuuta 2008 voimaan tulleen tilatukijärjestelmän tilatukioikeuksien siirroista ja kansallisen varannon käytöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (46/2007) muutoksen, jolla helppo-

tettiin tilatuen tukioikeuksien myöntämistä. Asetusmuutoksen jälkeen tilatukioikeuksia voidaan myöntää kansallisesta varannosta viljelijälle, joka on saanut hallintaansa lisää tukielpoista maatalousmaata tilusjärjestelyjen seurauksena, vaikka kyseiselle pinta-alalle olisi jo aiemmin myönnetty tilatukioikeus.

2.5.2. Karttapalvelu

Selvitysmies Suomelan raportin mukaan sähköisen järjestelmän osana olisi sähköinen karttapalvelu ja viljelijä voisi itse tehdä sähköisesti peruslohkojen muutokset. Raportin mukaan karttapalvelu sähköisessä muodossa mahdollistaisi entistäkin tarkempien pintaalojen muutosten käyttöönoton. Selvitysmies ehdottaa, että selvitetään mahdollisimman nopeasti voidaanko sähköinen karttapalvelu avata viljelijöille ja pyritään tarjoamaan viljelijöille paras ja käyttäjäystävällisin ratkaisu, josta olisi hyötyä niin viljelijöille kuin hallinnollekin.

Tällä hetkellä viljelijät voivat tarkastella omia tukihakemustietojaan viljelijätietojen selainpalvelun (VIPU) avulla. Keväällä 2007 otettiin käyttöön Vipukartta -niminen palvelu, jonka avulla viljelijä voi seurata ortoilmakuvapohjalla omien peruslohkojensa digitoituja rajaviivoja. Vipukarttapalvelussa on myös mittausväline, jonka avulla viljelijä voi mitata esimerkiksi peruslohkolla olevien kasvulohkojen pinta-aloja ja etäisyyksiä.

2.5.3. Lainsäädännön sähköinen asiointi

Selvitysmies Suomelan raportin mukaan viljelijöiltä, tuottajaorganisaatioilta ja hallinnon edustajilta on tullut palautetta lainsäädäntöön liittyvistä tiedon saannin ongelmista. Raportin mukaan ongelmaksi on koettu yhden tietyn palvelupisteen puuttuminen, jossa koko maataloustukiin liittyvä lainsäädäntö asetuksineen olisi koottuna. Selvitysmies Suomela ehdottaa, että Euroopan unionin lainsäädäntö ja kansallinen lainsäädäntö koottaisiin yhteen portaaliin.

Suomessa voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö on koottuna sähköisesti Finlex – Valtion säädöstietopankkiin (www.finlex.fi). Finlexin lainsäädäntökokonaisuus koostuu kuudesta osiosta: ajantasainen lainsäädäntö, säädökset alkuperäisinä, säädösmuutosten hakemista, sähköinen säädöskokoelma ja säädöskäännökset. Finlex on oikeusministeriön omistama oikeudellisen aineiston julkinen ja maksuton Internet-palvelu. Finlexin sisällön tuottaa ja sitä ylläpitää Edita Publishing Oy. Finlexin sisältö on suurimmaksi osaksi tekijänoikeuslain (404/1961) 9 §:n nojalla tekijänoikeudesta vapaata. Osa Finlexin tietokannoista – kuten ajantasainen lainsäädäntö ja säädösmuutosten hakemisto – sisältää kuitenkin myös sisällöltään tekijänoikeudellisesti suojattua aineistoa. Tekijänoikeudellisesti suojattua tietokannoista kopioituja dokumentteja ei siis saa käyttää esimerkiksi uusien tietokantojen tai muiden julkaisujen tuottamiseen.

Euroopan unionin lainsäädäntö on sähköisesti saatavilla Euroopan komission verkkosivustolta (<http://europa.eu/>) tai suoraan komission verkkosivuston EUR-Lex tietokannasta (<http://eur-lex.europa.eu/fi/index.htm>). EUR-Lex sivustoilla on linkit muun muassa Euroopan yhteisöjen viralliseen lehteen, perussopimukseen sekä voimassa olevaan yhteisölain-säädäntöön mukaan lukien konsolidoitu lainsäädäntö. Lisäksi sivustolta voi hakea neuvoston ja komission direktiivit, asetukset ja päätökset esimerkiksi viitenumeron tai julkaisuviit-

teen avulla. EUR-Lex sivustoilla oleviin tietoihin liittyy vastuuvapauslauseke, tekijänoikeutta koskeva huomautus sekä tietosuojaa koskevia määräyksiä.

Maa- ja metsätalousministeriön maatalousosaston ulkoisten internet -sivujen (www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maatalous.html) uudistaminen on aloitettu kesällä 2008 siten, että sivustolle on lisätty kansallisen maataloustukilainsäädännön osalta linkit Finlexin ajantasaiseen lainsäädäntöön. Uudistuksen jälkeen sivuja käyttävä pääsee painamalla esimerkiksi linkkiä "laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista (1559/2001)" suoraan Finlexin osioon "ajantasainen lainsäädäntö" tämän lain osalta. Maatalousosaston sivustolle on tehty myös linkit keskeisiin maataloustukia koskeviin valtioneuvoston asetuksiin. Vuoden 2008 kuluessa maatalousosaston ulkoisten internet -sivujen lainsäädäntöosion uudistamista on tarkoitus jatkaa muun muassa päivittämällä tekstiosiot, parantamalla lainsäädäntöosion rakennetta sekä lisäämällä linkit keskeisiin Euroopan unionin säädöksiin.

MMM:n vuonna 2008 julkaisemat työryhmämuistiot

- 2008:1 Kolmiulotteinen (3D) kiinteistöjärjestelmä - tarpeet ja kehittämissuositukset
ISBN 978-952-453-360-7 (Painettu)
ISBN 978-952-453-361-4 (Verkkajulkaisu)
- 2008:2 INSPIRE-työryhmän loppuraportti
ISBN 978-952-453-362-1 (Painettu)
ISBN 978-952-453-363-8 (Verkkajulkaisu)
- 2008:3 Kalataloudellisen velvoitetarkkailun kehittämistyöryhmän loppuraportti
978-952-453-373-7 (Painettu)
978-952-453-374-4 (Verkkajulkaisu)
- 2008:4 Viljelijätukien hallinnoinnin kehittämismahdollisuuksia selvittävä työryhmä
Väliraportti
ISBN 978-952-453-385-0 (Painettu)
ISBN 978-952-453-386-7 (Verkkajulkaisu)
- 2008:5 Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain uudistamistyöryhmän
väliraportti
ISBN 978-952-453-388-1 (Painettu)
ISBN 978-952-453-389-8 (Verkkajulkaisu)
- 2008:6 Maidontuotannon tulevaisuuden vaihtoehdot –työryhmä
Maitomaa Suomi
ISBN 978-952-453-400-0 (Painettu)
ISBN 978-952-453-401-7 (Verkkajulkaisu)

ISBN 978-952-453-404-8 (Painettu)
ISBN 978-952-453-405-5 (Verkkajulkaisu)
ISSN 0781-6723 (Painettu)
ISSN 1797-4011 (Verkkajulkaisu)